

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12.06.2008, sp. zn. 21 Cdo 4333/2007, ECLI:CZ:NS:2008:21.CDO.4333.2007.1

Číslo: 30/2009

Právní věta: O zkracující právní úkon ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. se nejedná tehdy, obdržel-li dlužník za převedené věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty od nabyvatele skutečně (reálně) jejich obvyklou cenu nebo mu za ně byla jinak poskytnuta přiměřená (rovnocenná) náhrada.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.06.2008

Spisová značka: 21 Cdo 4333/2007

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odporovatelnost

Předpisy: § 237 odst. 1 písm. c) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 241a odst. 2 písm. a) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 243b odst. 2 písm. a) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 243b odst. 3 písm. a) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 42a odst. 1 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 42a odst. 2 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 42a odst. 3 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 42a odst. 4 předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal určení, že jsou vůči němu neúčinné jednak „kupní smlouva ze dne 16. 3. 1998, uzavřená mezi B. M. jako prodávající, D. M. jako účastníkem smlouvy a A. B. jako kupující o převodu nemovitostí, tj. ideální 1/4 objektu bydlení č. p. 205 v K., nacházející se na parc. č. 1305/1 – zastavěné ploše, ideální 1/4 části parcely zastavěné plochy parc. č. 1305/1 v rozsahu 570 m2 a ideální 1/2 její další části v rozsahu 3 m2, zapsaných v katastru nemovitostí vedeném u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště N. J. na LV 2901 pro obec a katastrální území K.“, jednak „kupní smlouva uzavřená dne 19. 3. 1998 mezi B. M. a D. M. jako prodávajícími a žalovanou A. B. jako kupující, kterou D. M. prodal svůj spoluvlastnický podíl na nemovitosti, tj. ideální 1/4 objektu bydlení č. p. 205, nacházející se na zastavěné ploše parc. č. 1305/1, ideální 1/4 zastavěné plochy parc. č. 1305/1 z její části v rozsahu 570 m2 a ideální 1/2 z další její části v rozsahu 3 m2 a kterou B. M. a D. M. prodali žalované ze svého bezpodílového spoluvlastnictví ideální 1/2 objektu bydlení č. p. 205, nacházející se na parc. č. 1305/1, ideální 1/2 části parcely zastavěné plochy č. 1305/1 v rozsahu 570 m2 a zbylých 222 m2 její části, zapsaných v katastru nemovitostí u

Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště N. J. na LV 2901 pro obec a katastrální území K.“. Žalobu zdůvodnil tím, že rozsudkem Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 3. 9. 1997 sp. zn. 7 C 100/94, který nabyl právní moci dne 9. 3. 1998, bylo D. M. a B. M. uloženo, aby zaplatili žalobci 4 893 500 Kč s příslušenstvím, a že žalobcova vymahatelná pohledávka činí ke dni 1. 4. 1998 celkem 8 029 019,80 Kč. D. M. a B. M. jsou „bez jakýchkoliv příjmů“ a uvedené nemovitosti prodali žalované. Žalovaná věděla, že „z jejich strany jde o úmysl zkrátit věřitele“. Žalovaná je totiž nájemkyně nemovitostí, má k D. a B. M. blízký vztah, věděla o rozhodnutí odsuzujícím D. M. a B. M. k zaplacení dluhu žalobci a převod vlastnického práva k nemovitosti bezprostředně po nabytí právní moci citovaného rozsudku směřoval ke zkrácení uspokojení vymahatelné pohledávky žalobce.

O k r e s n í s o u d v Novém Jičíně rozsudkem ze dne 23. 6. 2005 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci „plnou výši nákladů, jejíž výše bude určena v samostatném usnesení“; usnesením ze dne 30. 6. 2005 pak rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 13 053 Kč k rukám advokátky JUDr. H. Š. Při svém rozhodování vzal za prokázané, že pravomocným a vykonatelným rozsudkem Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 3. 9. 1997 bylo D. a B. M. uloženo, aby zaplatili žalobci 4 893 500 Kč s příslušenstvím, že žalobce proti nim má pohledávky na základě dalších pravomocných a vykonatelných rozhodnutí a že dluh manželů M. dosahuje téměř 14 000 000 Kč. Kupními smlouvami ze dne 16. 3. 1998 a 19. 3. 1998 D. M. a B. M. převedli uvedené nemovitosti za kupní cenu, která byla sjednána ve výši 100 000 Kč a 2 600 000 Kč. Těmito smlouvami došlo k „objektivnímu zkrácení uspokojení vymahatelných pohledávek“; D. M. má sice jiný „nemovitý majetek“ (spoluvlastnický podíl ve výši ideální 1/2 domu č. p. 192, parcele st. pl. č. 1194/9 a občanské vybavenosti parc. č. 1194/8 v k. ú. K.), který je však zastaven a nestačí ani k úhradě pohledávek zástavních věřitelů. Podle soudu prvního stupně dlužníci měli úmysl zkrátit věřitele a žalované úmysl dlužníků musel být znám. Manželé M. totiž smlouvy uzavírali v době, kdy „věděli o dlužích vůči žalobci“, a to „urychleně“, neboť dne 19. 3. 1998 „nabylo právní moci usnesení krajského soudu z 30. 1. 1998, kterým bylo zrušeno předběžné opatření, vydané dne 19. 7. 1994 okresním soudem, týkající se zákazu dispozice s majetkem pro D. M.“, a současně uzavřeli „darovací smlouvy na další nemovitosti se svým synem jako obdarovaným“. Sjednaná kupní cena v celkové výši 2 700 000 Kč je „podstatně nižší než tržní ocenění provedené znalcem Ing. S. ve výši 7 406 000 Kč, žalovaná navíc uhradila pouze 200 000 Kč a zbytek po žalované není ze strany manželů M. vymáhán „z důvodu vedení předmětného řízení a vydaného předběžného opatření“. Žalovaná o úmyslu dlužníků zkrátit věřitele věděla; uvedený závěr vyplývá zejména z toho, že souhlasila s kupní cenou 2 700 000 Kč, ačkoliv věděla, že hodnota nemovitostí je vyšší, že „účelově“ vypovídala po poskytnutí dalších peněz D. M. na zaplacení úvěru, že při uzavírání kupních smluv byla informována jak o dlužích D. M., tak i o probíhajících soudních řízeních, včetně „sporu manželů M. s P.“, a že se stala odpovědným zástupcem D. M: v živnosti hostinská činnost.

K odvolání žalované K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 12. 1. 2007 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení 2550 Kč k rukám advokátky JUDr. H. Š. Po doplnění dokazování výsledkem svědka D. M., který mimo jiné uvedl, že žalovaná se měla podílet na úhradě jeho dluhu vůči bance, ohledně kterého vázlo na nemovitostech zástavní právo, což je v rozporu s výpovědí žalované „před policií, kdy měla dle svého tvrzení zaplatit úvěr 1 900 000 Kč bance a D. M. doplatit zbytek do kupní ceny“, a že svědek M. L. je „patologický závislý hráč“, který má dluhy, odvolací soud uzavřel, že mezi žalovanou, D. M. a M. L. „docházelo k různým finančním transakcím a dohodám, které dnes nikdo nerozkryje“. Je však nepochybné, že D. M. má dluhy, že u žalované „byla dána obecná vědomost o naléhavé a stálé potřebě peněz na straně D. M. a že žalovaná z kupní smlouvy musela vědět, že „je zde citováno usnesení soudu o zrušení nařízení předběžného opatření a vrácení věci zpět okresnímu soudu“; žalobce proto prokázal vědomost žalované o úmyslu manželů M. zkrátit věřitele. Odvolací soud se proto ztotožnil se soudem prvního stupně v tom, že kupní smlouvy ze dne 16. 3. 1998 a 19. 3. 1998 jsou vůči žalobci ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. neúčinné.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Namítá, že soudy vycházely z „chybného závěru o obsahu a náležitostech kupních smluv“, neboť z výpovědi žalované a D. M. vyplývá, že „celkové platby žalované v souvislosti s převodem nemovitosti dosahují sumy, která je v podstatě rovna reálné tržní ceně“. Došlo-li k prodeji nemovitostí „za běžných tržních podmínek“, mění se jen „forma vlastnictví postižitelného výkonem rozhodnutí, kde místo vlastnictví konkrétní věci nastupuje vlastnický vztah k částce či pohledávce odpovídající kupní ceně“. Žalovaná dále namítá, že podle zjištění soudů jí nebyl znám „konkrétní obsah a výše závazků D. M.“ a že „takto obecné zjištění je pro závěr o vědomosti žalované o úmyslu dlužníka uzavřením kupní smlouvy zkrátit svého věřitele naprosto nedostatečné“, a poukazuje na to, že D. M. v době uzavření smluv vlastnil v K. řadu dalších nemovitostí a že žalovaná nevěděla, že by jeho ostatní majetek nepostačoval k úhradě jeho závazků. Žalovaná současně poukazuje na „velmi zvláštní okolnosti výpovědi svědka L.“, který je v současné době nezvěstný a „z neoficiálních informací“ vyplývá, že „uprchl a že se skrývá před svými věřiteli“. Přípustnost dovolání žalovaná dovozuje z ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o. s. ř. a navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolání bylo jako nepřipustné odmítnuto, popřípadě jako nedůvodné zamítnuto. Uvedl, že námitky žalované zpochybňují skutková zjištění, z nichž vychází rozsudky soudů obou stupňů, a že soudy věc posoudily podle ustanovení § 42a obč. zák. v souladu se zákonem.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.); to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky (§ 237 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení (§ 237 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.)

Žalovaná dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. není dovolání přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalované proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (§ 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Dovolání může být podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. – jak již uvedeno výše – přípustné, jen jestliže napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé zásadní význam po právní stránce. Dovolání v tomto případě (má-li rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam) lze podat jen z důvodu, že řízení je postiženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), nebo z důvodu, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (srov. § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Z důvodu, že vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, lze rozhodnutí odvolacího soudu napadnout, jen je-li dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř. popřípadě podle obdobného užití těchto ustanovení podle ustanovení § 238 a § 238a o. s. ř. (srov. § 241 odst. 3 o. s. ř.). Z výše uvedeného současně vyplývá, že na závěr, zda má napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé zásadní význam po právní stránce, lze usuzovat jen z okolností, uplatněných dovolacím důvodem podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., a že k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) nebo ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. nemůže být při posouzení, zda je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., přihlédnuto (srov. též právní názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2004, sp. zn. [21 Cdo 541/2004](#), které bylo uveřejněno pod číslem 132 v časopise Soudní judikatura, ročník 2004).

Žalovaná ve svém dovolání mimo jiné poukazuje na „velmi zvláštní okolnosti výpovědi svědka L.“. Protože tím uplatnila dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. a protože – jak uvedeno výše – na závěr, zda má napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé zásadní význam po právní stránce, lze usuzovat jen z okolností, uplatněných dovolacím důvodem podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., nemohlo být k této námitce při posouzení přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přihlédnuto.

Pro rozhodnutí soudů ve věci samé však bylo v posuzovaném případě kromě jiného významné posouzení, za jakých předpokladů dochází ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. ke zkrácení uspokojení věřitelovy pohledávky v důsledku právního úkonu, kterým dlužník převedl svou věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu na jiného. Uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodování odvolacího soudu beze zbytku a ve všech souvislostech vyřešena, a proto napadený rozsudek představuje z pohledu této právní otázky rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalované proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez

jednání (§ 243a odst.1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Věřitel se může domáhat, aby soud určil, že dlužníkovy právní úkony, pokud zkracují uspokojení jeho vymahatelné pohledávky, jsou vůči němu právně neúčinné. Toto právo má věřitel i tehdy, je-li nárok proti dlužníkovi z jeho odporovatelného právního úkonu již vymahatelný anebo byl-li již uspokojen (§ 42a odst. 1 obč. zák.).

Odporovat je možné právním úkonům, které dlužník učinil v posledních třech letech v úmyslu zkrátit své věřitele, musel-li být tento úmysl druhé straně znám a právním úkonům, kterými byli věřitelé dlužníka zkráceni a k nimž došlo v posledních třech letech mezi dlužníkem a osobami jemu blízkými (§ 116, 117 obč. zák.) nebo které dlužník učinil v uvedeném čase ve prospěch těchto osob, s výjimkou případu, když druhá strana tehdy dlužníkův úmysl zkrátit věřitele i při náležité pečlivosti nemohla poznat (§ 42a odst. 2 obč. zák.).

Právo odporovat právním úkonům lze uplatnit vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn, nebo které vznikl z odporovatelného úkonu dlužníka v prospěch (§ 42a odst. 3 obč. zák.).

Právní úkon, kterému věřitel s úspěchem odporoval, je vůči němu neúčinný potud, že věřitel může požadovat uspokojení své pohledávky z toho, co odporovatelným úkonem ušlo z dlužníkovy majetku; není-li to dobře možné, má právo na náhradu vůči tomu, kdo měl z tohoto úkonu prospěch (§ 42a odst. 4 obč. zák.).

Smyslem odpůrcí žaloby je - uvažováno z pohledu žalujícího věřitele - dosáhnout rozhodnutí soudu, kterým by bylo určeno, že je vůči němu neúčinný dlužníkův právní úkon. Rozhodnutí soudu, kterým je odpůrcí žalobě vyhověno, představuje podklad k tomu, že se věřitel může na základě titulu způsobitého k výkonu rozhodnutí (exekučního titulu) vydaného proti dlužníku domáhat nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) postižením toho, co odporovatelným právním úkonem ušlo z dlužníkovy majetku. Žaloba musí směřovat nikoliv proti dlužníku, ale vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn. V případě, že uspokojení věřitele z tohoto majetku není dobře možné (např. proto, že osobě, v jejíž prospěch dlužník odporovatelný právní úkon učinil, již takto nabyté majetkové hodnoty nepatří), může se věřitel - místo určení neúčinnosti právního úkonu - domáhat, aby mu ten, komu z odporovatelného právního úkonu vznikl prospěch, vydal takto získané plnění. Odpůrcí žaloba je tedy právním prostředkem sloužícím k uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele v exekučním řízení, a to postižením věcí nebo jiných majetkových hodnot, které odporovatelným právním úkonem ušly z dlužníkovy majetku, popřípadě vymožením peněžité náhrady ve výši odpovídající prospěchu získanému z odporovatelného právního úkonu (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 1999, sp. zn. [2 Cdon 1703/96](#), který byl uveřejněn pod č. 26 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2000).

K odpůrcí žalobě je aktivně věcně legitimován (§ 42a odst. 1 obč. zák.) věřitel, jehož pohledávka za dlužníkem je vymahatelná (srov. též rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 11. 1996, sp. zn. [15 Co 714/95](#), uveřejněný pod č. 12 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998), jestliže dlužníkovy právní úkony zkracují její uspokojení. Věřitelem je ten, kdo má za dlužníkem pohledávku, ať splatnou či nesplatnou, popř. budoucí. Vymahatelnou se rozumí taková pohledávka, jejíž splnění lze vynutit cestou výkonu rozhodnutí (exekuce), tj. pohledávka, která byla věřiteli přiznána vykonatelným rozhodnutím nebo jiným titulem, podle kterého lze nařídit výkon rozhodnutí (exekuci).

Právní úkony, kterými dlužník převedl svou věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu na jiného, zkracují uspokojení pohledávky věřitele tehdy, jestliže vedou ke zmenšení majetku dlužníka a jestliže v důsledku nich nastalé zmenšení majetku má současně za následek, že věřitel nemůže dosáhnout

uspokojení své pohledávky z majetku dlužníka, ačkoliv - nebýt těchto úkonů - by se z majetku dlužníka alespoň zčásti uspokojil (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2002, sp. zn. [21 Cdo 549/2001](#), který byl uveřejněn pod č. 64 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2002). Ke zkrácení uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele tedy nemůže dojít, zmenší-li se sice majetek dlužníka, avšak vlastní-li dlužník navzdory odporovanému právnímu úkonu a dalším svým dluhům takový majetek, který sám o sobě postačuje k tomu, aby se z něho věřitel uspokojil. V případě, že dlužníkův právní úkon neměl za následek zmenšení jeho majetku, neboť za převedené věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty obdržel jejich obvyklou cenu nebo mu za ně byla jinak poskytnuta přiměřená (rovnocenná) náhrada, rovněž nemůže dojít ke zkrácení uspokojení věřitelovy pohledávky; i když má dluhy, nenastalo v důsledku tzv. ekvivalentního právního úkonu zmenšení dlužníkova majetku a k uspokojení věřitelovy pohledávky může sloužit dlužníkův majetek - i když změnil podobu svých aktiv - ve stejné hodnotě (ceně), jako kdyby k těmto právním úkonům nedošlo. Rozhodným okamžikem pro posouzení ekvivalentnosti převodu dlužnickových věcí, práva nebo jiných majetkových hodnot je jeho účinnost; u nemovitostí zapisovaných do katastru nemovitostí je jím den, k němuž nastaly účinky vkladu práva do katastru nemovitostí.

Pro závěr, že se dlužníkův majetek následkem převodu věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty na jiného nesnížil, není bez dalšího významný jen obsah smlouvy nebo jiného ujednání. O tzv. ekvivalentní právní úkon dlužníka jde jen tehdy, jestliže za převedené věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty se dlužníku opravdu (reálně) dostala jejich obvyklá cena nebo jiná skutečně přiměřená (rovnocenná) náhrada.

Z uvedených důvodů dospěl dovolací soud k závěru, že nejde o zkracující právní úkon ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák., obdržel-li dlužník za převedené věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty od nabyvatele skutečně (reálně) jejich obvyklou cenu nebo mu za ně byla jinak poskytnuta přiměřená (rovnocenná) náhrada.

V projednávané věci se soudy otázkou ekvivalentnosti převodu nemovitostí na žalovanou zabývaly pouze v souvislosti s posuzováním, zda žalované byl (musel být) znám úmysl dlužníků zkrátit jejich věřitele. Nevzaly však náležitě v úvahu, že dlužník může mít úmysl zkrátit uspokojení vymahatelné pohledávky svého věřitele, jen jestliže v důsledku právního úkonu, kterým převádí svou věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu na jiného, skutečně došlo ke zkrácení uspokojení věřitelovy pohledávky. Protože takový dlužníkův právní úkon zkracuje uspokojení pohledávky věřitele jen tehdy, neobdrží-li za převedené věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty jejich obvyklou cenu nebo jinou přiměřenou (rovnocennou) náhradu, měly se soudy otázkou ekvivalentnosti převodu nemovitostí podle kupních smluv ze dne 16. 3. 1998 a 19. 3. 1998 na žalovanou zabývat především v souvislosti se zkoumáním toho, zda vůbec došlo ke zkrácení uspokojení vymahatelné pohledávky žalobce.

Ze skutkových zjištění soudů vyplývá, že manželé D. a B. M. prodali žalované (smlouvami ze dne 16. 3. 1998 a 19. 3. 1998) své nemovitosti za celkovou kupní cenu ve výši 2 700 000 Kč, že na nemovitostech vázlo zástavní právo k zajištění pohledávky ze smlouvy o úvěru, který měl být poskytnut ve výši 3 800 000 Kč, a že žalovaná dosud prodávajícím zaplatila na kupní ceně pouze 200 000 Kč (zbytek prodávající údajně nevymáhají „z důvodu vedení předmětného řízení a vydaného předběžného opatření“). Ohledně obvyklé ceny prodaných nemovitostí bylo zjištěno, že nemovitosti ohodnotil znalec Ing. S. posudkem vypracovaným pro účely zástavní smlouvy podle stavu ke dni 20. 8. 1994. Uvedená skutková zjištění nemohou postačovat pro závěr, zda prodej předmětných nemovitostí žalované byl ekvivalentní. Důkazy nebylo zjištěno nejen to, jaká byla obvyklá cena nemovitostí ke dni, k němuž nastaly účinky vkladu vlastnického práva žalované do katastru nemovitostí, ale nebylo objasněno ani to, jak vysoká byla pohledávka ze smlouvy o úvěru zajištěná zástavním právem na nemovitostech, vzniklo-li k tomuto dni zástavnímu věřiteli právo na uspokojení ze zástavy; měla-li být uspokojena ze zástavy, je k výši této pohledávky třeba přihlídnout také při

posuzování toho, zda dlužníkům byla za jejich nemovitosti poskytnuta jinak (kromě kupní ceny) přiměřená (rovnocenná) náhrada. Při posuzování, zda se dlužníkům dostalo za předmětné nemovitosti odpovídající náhrady (hodnoty), samozřejmě nemůže zůstat bez povšimnutí, že žalovaná ze stanovené kupní ceny dosud zaplatila dlužníkům jen 200 000 Kč a že bezprostředně hrozí (jestliže již nenastalo) promlčení její zbývající části. Vedeny chybným právním názorem si soudy uvedené skutkové poznatky neopatřily a postupem podle ustanovení § 118a o. s. ř. žalobce nevedly, aby v tomto směru tvrdil rozhodné skutečnosti a navrhoval důkazy.

Bude-li v dalším řízení zjištěno, že žalovaná nabyla nemovitosti dlužníků, aniž by jim za ně opravdu (reálně) poskytla jejich obvyklou cenu, použitelnou k úhradě jejich dluhů, nebo jinou přiměřenou (rovnocennou) náhradu, bude možné znovu a náležitě posoudit i to, zda dlužníci na ni nemovitosti převedli v úmyslu zkrátit věřitele a zda žalované jejich úmysl musel být znám.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný; Nejvyšší soud proto napadený rozsudek zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil Okresnímu soudu v Novém Jičíně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).